

Pikenev tööelu ja elukestev õpe

Tulevikus vajab Eesti elukestva õppe süsteemi ligi 45 aasta pikkuse tööelu jaoks. Eestis ulatub oodatav tööelu juba 41,5 aastani, st inimesed peavad järjest kauem tööelus osalema. Maailma Majandusfoorumi hinnangul muutub või vananeb maailmas 2030. aastaks 39% töötajate põhioskustest ning koolitust vajab 59 töötajat sajast. Nooruses omandatud haridusest ei piisa enam kogu tööeluks – enam kui 40 aasta pikkusesse tööellu peab mahtuma mitu oskuste uuendamise, ümberõppe ja suunamuutuse etappi.

Kuigi Eesti tööelu kestab juba üle 40 aasta, kipub õppimine lõppema keskeas. Täiskasvanuõppes osaleb Eestis küll 23% inimestest, kuid 55–64-aastaste seas langeb osalus vaid 10%-ni. PIAAC uuring näitab, et oskuste tase on kõrgeim 26–35-aastastel ning hakkab seejärel järjepidevalt langema.

Arenaguseire Keskuse uurimissuuna „Elukestva õppe trendid ja tulevik“ eesmärgiks on tuvas-tada kesksed määramatused ja võtmetegurid, mis kujundavad elukestva õppe tulevikku Eestis aastani 2050.

Uurimissuuna materjalid: www.arenaguseire.ee

Keskmise eluea pikenemisega pikeneb ka tööelu

Poolsajandiga on Eesti inimeste eluiga pikenenud ca 10 aastat.

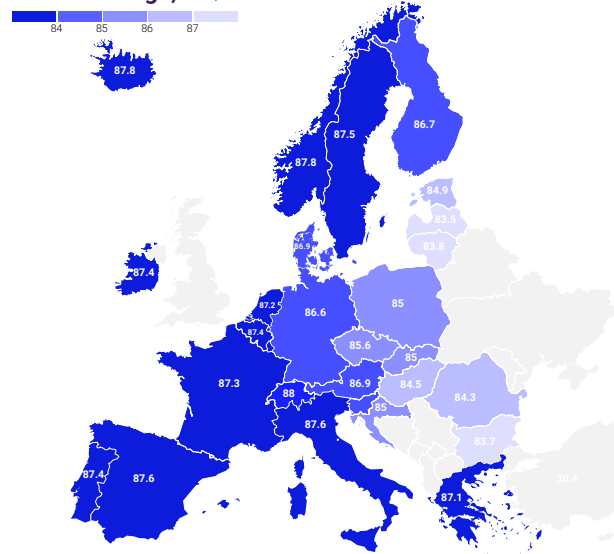
Eestis on oodatav eluiga viimase poole sajandi jooksul märgatavalt pikenenud. Meeste eluiga on kasvanud ligi 11 ja naiste eluiga 9 aasta võrra.

Tabel 1. Oodatav eluiga sünnimomendil Eestis soo järgi

Sugu	1975/76	2025	Muutus
Mehed	64,8 aastat	75,6 aastat	+10,8 aastat
Naised	74,6 aastat	83,6 aastat	+9,0 aastat

Andmed: TAI, Tabel OE044

Oodatav eluiga, 2075

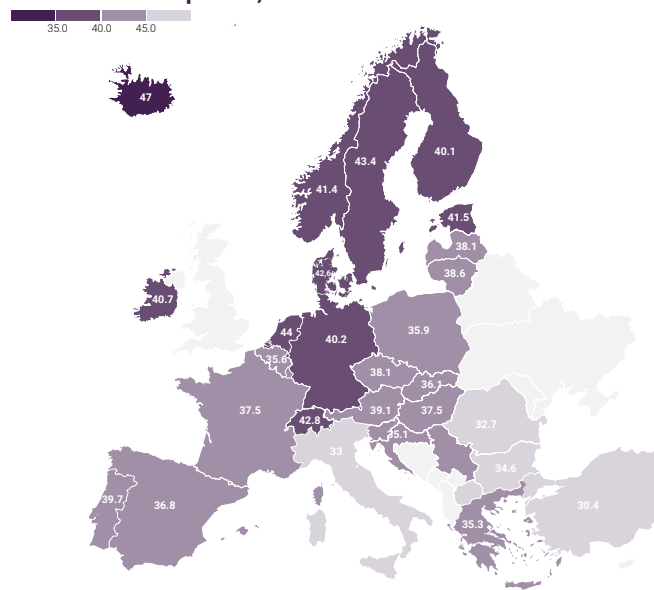

Joonis 1. Oodatav eluiga, prognoos aastaks 2075.

Andmed: Eurostat

Eurostati uusim prognoos oodatava eluea osas sedastab, et järgmise poolsajandi jooksul ehk aastaks 2075 tõuseb Eestis oodatav eluiga 84,9 aastani (vt joonis 1).¹ Oodatav tööelu oleks sel juhul 44–45 aastat, kui lähtuda sellest, et sarnaselt praegusele moodustaks see pisut üle poole oodatavast elueast. Kogu Euroopa seisab silmitsi väljakutsega, kuidas tagada vananevas ühiskonnas elukestev õpe kõrge eani.

Oodatava tööea pikkus, aastat

Joonis 2. Oodatava tööelu pikkus, 2025.

Andmed: Eurostat

Märkus: Eurostati tööelu näitaja kirjeldab, mitu aastat võib 15-aastane praeguste tööturul osalemise ja suremuse määrade püsimisel eeldada tööjõus osalemist.²

Pikem eluiga tähendab pikemat tööelu. 2025. aastal oli Euroopa Liidus oodatava tööelu keskmine pikkus 37,5 aastat (vt joonis 2).² Põhja- ja Lääne-Euroopas on oodatav tööelu üldiselt pikem, ulatudes paljudes riikides üle 40 aasta, samas kui Lõuna- ja Kagu-Euroopas jääb see sagedamini 30–36 aasta vahele. Eesti paistab 41,5 aas-

taga Baltikumis selgelt silma, ületades nii Läti (38,1) kui ka Leedu (38,6) näitajat.

Enamikus Euroopa Liidu riikides pikenes viimasel dekaadil naiste oodatav tööelu rohkem kui meeste oma.²

Elukestvas õppes on neli kriitilist murdepunkti: varane lapsepõlv enne kooli, teismega 16. eluaastani, karjääri keskpaik ja pensionieelne aeg

Pikem tööelu nõuab oskuste korduvat uuendamist. Ei saa eeldada, et nooruses omandatud haridus kannab 40–50 (töö)aastat. Elukestev õpe tähendab, et õppimine käib inimesega kaasas kogu elu, hõlmates kõiki vanuserühmi, haridustasemeid, õpikeskkondi ja õpiviise. **Elukestev õpe hõlmab nii formaalharidust kui ka sellest väljaspool toimuvat täiendus- ja ümberõpet ning mitteformaalset ja informaalset õpet.**³

Pikem tööelu tähendab, et inimesel on tööelu jooksul mitu hetke, kus oskusi tuleb täiendada, suunda muuta või tööviise ümber õppida. Maailma Majandusfoorum 2025. aasta *Future of Jobs*⁴ raporti järgi muutub või vananeb aastaks 2030 keskmiselt 39% töötajate praegustest põhioskustest ning koolitust oma senisel tööl püsimiseks vajab 59 töötajat 100-st.

Tervikuna paistab Eesti elukestvas õppes Euroopa Liidu taustal hea välja: meie osalusmäär on 23,2%, Euroopa Liidu keskmine 12,8%.⁵ Kõige aktiivsemad õppijad on 25–49-aastased kõrgharitud naised, kõige vähem osalevad vähema haridusega täiskasvanud, vähenenud töövõimega inimesed ja vanemad mehed.⁵

OECD eristab elukestva õppe teekonnal nelja kriitilist murdepunkti, mil inimesed on õppimisele eriti vastuvõtlikud või mil suureneb oht õppimisest kõrvale jääda.⁶

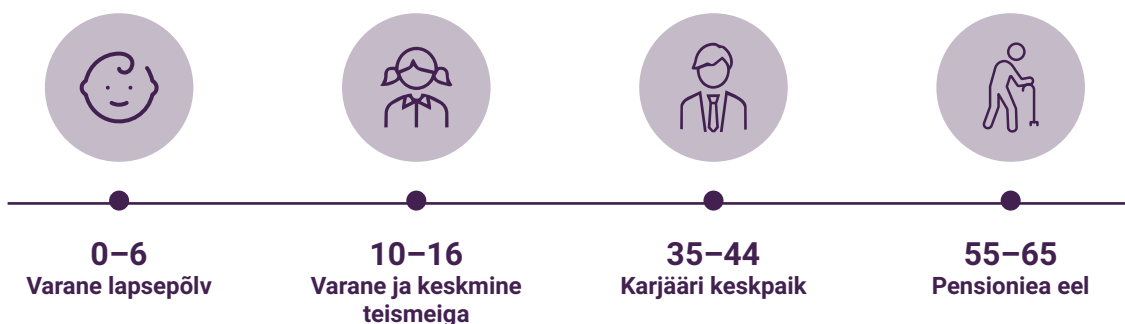
1. Varane lapsepõlv (0–6-aastased): uudishimu ja enesekindluse kujundamine. See etapp on kriitiline, sest siin kujunevad kogu edasist õppimist mõjutavad hoiakud ja oskused.⁶ Kolmeaastaste kuni kooliealiste laste osalus alushariduses oli Eestis 2024. aastal 91,2%, Euroopa Liidu keskmine oli 94,6%.⁷

2. Varane ja keskmine teismega (10–16-aastased): identiteedi ja eesmärgitunde kujundamine.⁶ Põhikoolis kujunenud õpioskused, eneseusk ja seotus kooliga loovad aluse põhikooli edukaks lõpetamiseks ning edasise haridustee jätkamiseks, vähendades hilisemat riski jääda õppimisest ja tööturult kõrvale. 2025. aastal oli NEET-noorte (15–29-aastased noored, kes ei tööta ega õpi) osakaal Eestis 11,2% ja Euroopa Liidus keskmiselt samuti 11%.⁸

3. Karjääri keskpaik (35–44-aastased): paindlikkuse ja liikuvuse toetamine. See etapp on kriitiline, sest töö- ja pereelu kohustused võivad õppimist takistada, samal ajal kui muutuv tööturg nõuab pidevat kohanemist.⁶ Täiskasvanute oskuste uuring PIAAC näitab, et Eestis on oskuste tase kõrgeim 26–35-aastastel ning hakkab pärast formaalhariduse lõppu järjepidevalt langema.⁸

4. Pensioniea eel (55–65-aastased): kohanemine, panustamine ja sidemete hoidmine. See etapp on kriitiline, sest pensionile lähenedes suureneb oht tööturult ja ühiskondlikust elust kõrvale jääda.⁶ Eestis väheneb täiskasvanuõppes osalemine alates 55. eluaastast märgatavalt: 55–64-aastaste osalusmäär on kõigest 10% – Eesti keskmine osalusmäär 23,2%.⁵ PIAAC uuringu järgi langeb funktsionaalne lugemisoskus oluliselt alates 50. eluaastastest ning väheneb tööea lõpu poole veelgi.⁸

Kui kahele esimesele murdepunktile (alaealised) pööratakse riiklikult palju tähelepanu, sest need langevad suuresti kokku kohustusliku üldhariduse ajaga, siis kahes hilisemas etapis sõltub elukestvas õppes osalemine peamiselt tööandjate toest, sobivate õppimisvõimaluste olemasolust ja inimese enda motivatsioonist.

Joonis 3. Elukestva õppe neli kriitilist murdepunkti.

Allikas: OECD, 2025⁹

Allikad:

1 Eurostat (2026). Projected life expectancy by age (in completed years), sex and type of projection.

2 Eurostat (2025). Duration of working life – statistics.

3 Haridus- ja Teadusministeerium, Eesti Koostöö Kogu ja Eesti Haridusfoorum (2014). Eesti elukestva õppe strateegia 2020.

4 WEF (2025). Future of Jobs Report. Geneva: World Economic Forum (WEF)

5 Melesk, K. ja Masso, M. (2026). Elukestev õpe peab kaasama võrdselt nii kõrgharitud inseneri kui ka vähese haridusega lihttöölise. – E. Kindsiko (toim), Eesti inimarengu aruanne 2026. Haridus ühiskonna peeglis (lk 76–84). Eesti Koostöö Kogu.

6 OECD (2025). Education Policy Outlook 2025: Nurturing Engaged and Resilient Lifelong Learners in a World of Digital Transformation. Paris: OECD Publishing.

7 Ahu et al. (2025). Ülevaade haridussüsteemi välishindamisest 2024/2025. õppeaastal. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium.

8 Räis, M.L. ja Perend, M.-L. (2025). PIAAC 2023: Täiskasvanute oskused Eestis ja mujal maailmas. Tartu: Haridus- ja Teadusministeerium, Statistikaamet.